

sortem obtigisse Mariae Virginis Aedibus sub nomine Pietatis, quas non longe a Mexico custodiunt, adjacensque habent coenobium Sacerdotes ex Dominicana familia, primaevi ipsorum Instituti cultores. Has Aedes, pietatis ergo, frequentabat Augustinus; pro quibus pecunias ut daret sortitioni, praediviti cuidam persuaserat. Mirum erat, cum de sui similibus amore loqueretur, ipsius audire facundiam, verborum efficaciam, sententiarum sublimitatem, quae quidem omnia e sacro codice, atque Ecclesiae Doctoribus hauriebat: ut quicumque adessent de hujusmodi verba facienti, continuo excitarentur ad diligendos homines, solo etiam naturae humanae vinculo sibi conjunctos. Hanc in homines charitatem pupillam oculorum Dei appellare consueverat; quam propterea pungere verbo, vel levissimo, maxime fugiebat; quantumvis in commercio cum mortalibus, ut fert humana conditio, quamplures occasiones invenit. In extremis vitae diebus, gravi jam morbo fatigatus, litteras accepit nullo subscriptas nomine, quarum inurbanus auctor, nescio qua ductus mentis vertigine, arguebat hominem imprudentiae pro recenti decreto, quod legitima potestate ille tulerat; neque solum arguebat, verum etiam incredibili audacia hortabatur, ut se publice revocaret. Non latuit Augustinum scribentis manus; cujus debilibus argumentis, ingenioque a communi sensu abhorrenti, num ad respondendum se accingeret, paululum dubitavit. Atqui timore correptus, ne charitatem
lac-

laederet, dum causam propugnaret; aeterno rem totam celare silentio stabilivit, illud sibi antiquissimum repetens: *Praestat certe charitatis drachmam servare, quam juris centum pondo inconsiderate defendere.*

Ingentis magnitudinis in illo erat Theologica Fidei virtus; quam Fidem ut propagaret, Deumque apud barbaras gentes notum faceret, in Novam Hispaniam navigavit, sincere quidem exoptans ad ejusmodi ministerium destinari. Non id obtinuit, neque etiam, quod in mei notitiam pervenerit, unquam ipse a Superioribus postulavit, ut ad remotarum gentium culturam mitteretur; fortasse, ne tam difficili provinciae suamet voluntate intruderet se se: de obtinendis enim honoribus, et conspicuis dignitatibus, non modo sibi nihil curabat; verum et plane intelligebant omnes, ipsum semper invitum ad talia fuisse munera elevatum. Quod autem sua non potuit opera, facere non omisit per quendam suum discipulum, qui ad eas regiones adlaborabat; ipsi mittens sacras aliquot imagines, quibus accenderetur pietas hominum, ad Christi vexilla nuper adscitorum. Ubicumque gentium immoratus est, nulli unquam sudorē pepercit, id unum consecuturus, Deum cognosci, Deum amari: quod clarius profecto patuit illos inter montanos, quibus in re christiana erudiendis missum olim demonstravimus. Per eos dies ad rusticanas casulas pervenit, in longissimo tractu dispersas, quarum incolae, tametsi pacatissimi, nec ipsi viderant adhuc,
O 3 nec

nec majorum monumentis traditum erat, illuc adventasse Christi Sacerdotem. Lingua, qua utebantur, non oppido nota, inopia etiam, soli sterilitas, ac viarum asperitas, fortasse in causa fuerat, cur in tanta miseri destitutione vixissent. Deploravit secum tacitus Augustinus eam hominum constitutionem; divina mysteria, quoad potuit, ipsos edocuit; Mexicumque reductus, nihil non movit apud humanissimum Antistitem Emmanuelem Rubium, ut duraturum solatium indigentibus praestaretur. In iis exercendis ministeriis, ne rudes homines adulta jam aetate erubescerent, elementa christiana addiscere; ipse ab Sacerdote laborum comite interrogari de rebus ejusmodi volebat; et postquam ad quaesita respondisset, aliquam sibi ex charta imaginem praemii nomine donari. Ita in Christi Fidei obsequium velut repuerascere non erubuit! Haec eximia ejus Fides enituit quammaxime in pietate erga Numen Eucharisticum. Nisi gravis impediret infirmitas, aut sacrae vestes, aliave necessaria deficerent, omnino visus non est Divinum Sacrificium omittere: quin et tempore cavebat, quae poterant iter agenti difficultates accidere. A febribus exurgens, etiam cum bido toto nihil manducaverat, nihil biberat; ea prima convalescentis erat opera, diluculo rem sacram peragere. Saepissime visitare Jesum in Eucharistia consuevit; ac sane postremis quatuor annis, quibus Arae coeli domui praepositus est, affirmari sine mendacii suspitione potest, plus in sacrario domestico, quam in cu-

bi-

biculo commoratum esse. Apud huncce lumen fontem, genibus semper innixus parabat se, ac longe meditabatur, quoties erat pro concione dicturus. Sacrum Sacerdotum pensum, rerumque Divinarum lectio, profundae commentationis ipsi erant exercitia; quae, dum per vires licuit, in genua provolutus obibat, nunquamque nisi a contagione corporis velut abstractus. Ab hac etiam veniebat Fidei pietas illa ferventissima in coelestes incolas, et potissimum in Mariam Virginem: ad hujus Virginis amorem et pueros in scholis, et crimina confitentes in poenitentiae tribunali, et audientes in concionibus informabat. Hunc amorem ut latius propagaret, tot Marianas effigies non levibus impensis construi curavit, ac publicae venerationi collocavit. In Angelopolitano gymnasio quoties litterariis propugnationibus interesset, in pilei cava parte latentem Mariae imaginem portabat, quam oculis perpetuo fixis intuebatur. Post Numinis Parentem, praecipua colat pietate Divum Ignatium, quem tanquam filius reverebatur ingenuus, et fiducia plenus ipsius auxilium implorabat. Ad ejus Instituti normam omnia sua facta, verba, et cogitata perfectissime aptaverat: ut nullam ex Lojolae praecptionibus visus sit voluntarie perfregisse, sive juvenis adhuc, sive aetate jam maturus. Hinc illa vultus perpetua modestia, illa incessus gravitas, illa totius hominis compositio, per quas, tanquam per speculum, introspicere licebat, quantus in illo corpore moraretur animus, qui

O 4

tan-

tanti praeceptiones vel minimas aestimaret. Firmissimus in ea sequenda vitae constitutione, quam semel amplexatus fuerat; hortabatur olim Socium quendam Juvenem, ab ea ne deficeret, quantumvis opus esset in abjectissimo munere ministrare. Solemnia Societatis vota emissurus, a Provinciae Praeside postulavit, novum sibi dari tirocinii biennium in Tepotzotlanensi Collegio, quo compararet animum ad novi gradus perfectionem. Nec audita sunt preces hominis, quem aequabilis sanctissimae vitae series paratum satis demonstrabat. Postrema correptus aegritudine, quoties pane coelesti cibabatur, eisdem solemnibus votis Deo se rursus consecrabat; atque in agone jam positus: *O me beatum, exclamabat, cui diem obire in Societate datum est!*

Assuetus meditari Deum ut infinite Potentem, ita et infinite Bonum, ac Veracem; non aliter cum illo agebat, quam cum Patre solet filius, cum amico amicus; habebatque in eo fidenciam, quae nullos noscebat terminos. Inde illa hominis ad quodcunque mortis periculum securam tranquillitas; ut illa etiam animi magnitudo ad mira, et maxima perficienda, cum Supremi Numinis gloriam versari judicasset. Omnino certus erat, nunquam sibi defuturam pecuniam, quidquid in Dei honorem aggredere-tur; quod utique saepius experimento cum probasset, tum fiduciam quotidie suam roborabat, tum vero alios ad hujus virtutis exercitium efficacissimus hortabatur. Litteras accepit ab Socio

cio quodam, qui magnis se angustiis agitarum significabat; quoniam pro domo, quam aedificabat sacris Meditationibus destinatum, in magna erat nummorum difficultate. Cui rescripsit Augustinus in haec verba: *Nimirum Deo te confidere opus est, quem affatim provisurum piarum aedium constructioni, nullus dubito: quemadmodum et mihi providit hactenus, qui majorem amplitudinem Arae Coeli procuraturus, in solo coemendo duntaxat, unciales argenteos ad octodecim millia impendi; quin ipse ab homine vel obolum postularim.* Quo in genere cum toto vitae cursu complura narraverimus, paucula hic subnectere satis erit. Angelopoli Socius quidam juvenis cum tres haberet unciales argenteos, sensit se impulsu motum interno, ut eos ad Augustinum deferret, in Mariae Virginis honorem impendendos. Accessit ad hominem in illo temporis momento, cum hac omnino summa indigeret; qua scilicet pactus fuerat cum praesenti opifice pro lychno, ante Marianam Imaginem collocando. Ibidem Philosophiae Magister cum de magnifico altari, quod supra demonstravimus, cogitaret; quatuor habebat unciales argenteos, meditati operis fundamentum: ac dubitabat quidem, num hos in lignis coemendis, num in arae ipsius adumbratione consumeret? Haec secum cogitantem Sacerdos quidam externus interpellat, qui tantam ultro pecuniam obtulit, quanta satis fuit ad opus ferventer inchoandum; quod tandem ad exitum perductum fuit, quin unquam aere alieno gravis inveniretur Augusti-

gustinus. In Arae Coeli domo persaepe contigit, nec obolum ipsi esse, cum praefinita veniret dies solvendis opificibus, aliisque creditoribus, qui vel materiam pro necessariis aedificationibus, vel annonam pro illorum victu, quos divinis commentationibus excolebat, suffecerant. Grandi quidem, ac nihil turbato animo incipiebat rationes supputare, tanquam in primis pecuniosus esset; nihil adhuc conscius, quo pacto daretur, ab illo se nodo extricari; certus tamen de divino auxilio, remque optime successuram. Hisce in angustiis constitutus, saepe videbat ad se ingredienti, qui non levem pecuniae summam liberali stipis nomine sponte deferebant: quo divinitus immisso subsidio, praesenti necessitati subveniebatur percommode. Nec propterea quis credat, eum fuisse Augustinum, qui aut egenis opem laturus, aut operam quamlibet in Dei honorem aggressurus, pecunias a divitibus corrogaret. Ipsa auri, fluxorumque id generis bonorum despicientia, quam omnes in illo mirabantur, instar magnetis erat, quo tracti ad conclusum in cubiculo veniebant opulenti, atque ingentes copias offerebant. Ingenia nascuntur eo loci ad munificentiam propensissima: ut, si quando invenerint, qui cultum Divinum, qui bonum publicum intemerata fide promoveat; divitias suas profundere non recusent. Id autem, charitatis ordine male interdictum intellecto. Unciales argenteos ad tria milia, dotem pro filiabus, congesserat quidam; sed repentino pietatis impulsu iudicavit perpetuam,

ram, nullos posteritati suae securiores futuros redditus, quam si totam eam pecuniam Arae Coeli domui largiretur. Exemplo ad Augustinum volat, qui, audita hominis voluntate, docet, quid sibi debeat, quid filiabus; donumque recipere negat omnino. Quidam etiam, Borda cognomine, qui copias immensas e fodinis extraxerat, totasque in Divino cultu propagando, pauperibusque alendis, animo nimium generoso erogaverat; cbaeratus non semel fuit inopinata calamitate! Hic ergo post sacras meditationes cum ex Ara Coeli egrederetur, ab eisdem recedentem vidit fortasse hominem; qui positus olim in amplissimo fortunae gradu, redactus erat tunc temporis ad rei familiaris inopiam. Et continuo secum Borda: *Quoties per hos sacros dies homo iste Deum fortasse precatus est, ut indigentiae suae opituletur? Unciales argentei mille in praesentia mihi sunt; quibus tamen, etiam centies iteratis, aere alieno me liberare non valeo: praestat igitur afflicto succurrere.* Inde servulo ad se vocato, imperat, ut illam pecuniam doni titulo ad hominem deferat; neque tamen donantis nomen aperiat. Quo facto, Borda convenit Augustinum, ac rem totam enarrat: qui sane miratus est generosam largitatem; verum probare non potuit illam sive imprudentiam, sive injustitiam etiam, nisi ab optimo excusaretur animo. Proinde pluribus docuit, quid relictus ordo charitatis exigeret; ac demum persuasit, ut nihil in posterum, nisi prius satisfecisset creditoribus, de subveniendis miseris cogi-

gitaret. In accipiendo, quidquid stipis nomine daretur, cautissimus erat Augustinus; nec penitus induci poterat, ut acciperet, nisi cum id manifesto videret utile aut bono publico, aut aliis necessitatibus, quibus aliter subveniri non poterat. E Nova Hispania soluturo non modicae nummorum summae a pecuniosis hominibus oblatae sunt; quibus, in solo alieno constituendus, indigentiam allevaret. Obstinate restitit ejusmodi donorum multitudini; et quod renueret, ita causam afferebat: *Assuescere debemus, qui pauperem Jesum sequimur, ab unius Dei providentia pendere; cumque in Coelum anhelantes peregrinemur, impedimentis libera gaudet esse religiosa paupertas.* Hanc paupertatem ut Virgo quaedam profiteretur; ex arcano illo thesauro, quem habuisse ipsum supra vidimus in Dei fiducia repositum, sumptus omnes abunde suppeditavit. Idem officium paratus erat in alteram conferre, quam intellexit inopiae causa emitte-re non potuisse solemnia religionis vota post tirocinii quadriennium; sed cum ille rem audiit, ac pecuniam polliceri contendit, alia jam via consultum erat indigentiae. Longus essem, ultra quod patitur constituta mihi brevitatis, si tot vellem casus enumerare, quot egenis porrigebat subsidium. In hoc distribuendo, nunquam apud ipsum strepitus, nunquam incondita corrogantium turba, qualis apud eos solet esse, quorum munificentiam in pauperes fama vulgavit. Et munificum, et praedivitem fama extulerat Augustinum; *cujus nimirum per manus im-*

immensa fluebat pecuniarum copia; nec, unde illas extraheret, possent vulgares homines conjectura intelligere.

Ac profecto fluebant per manus haec omnia; quin illis vel minimum corde adhaeresceret: totus enim erat in paupertate colenda, quam et sponte voverat, et incredibiliter amabat. Nunquam arcam, aut scrinium clave obseratum habuit ad res suas custodiendas; quas omnes secum portare ubilibet, pene dici poterat. Eamobrem, cum transmigrare a Collegiis imperabatur; ut pro stragulis, et paucula linea veste ibidem, unde egrederetur, donata, sportulam haberet, haec erat iter agenti tota sarcina. E Veraecrucis portu in Europam profecturum donavere benefici subuculis plus sexaginta, femoralibus totidem, idque generis aliis: e quibus paucula cum sibi sumpsisset, quae materie crassiori paupertatem redolebant; in Socios indigentes caetera distribuit. Et ea, quae sibi adjudicavit, in aliena capsula, cum ipsi nulla esset, deportari precatus est. Post ejus interitum nulla prorsus inventa spolia sunt: nam ea etiam, quae, postremum emittens spiritum, in lectulo habebat, omnia fere alieni juris erant. Duo secum detulisse stragula, memoravimus; horum autem divisit unum, dimidiatum daturus indigenti. Obstupescere tanquam ad prodigium solebat, quod copiosa oblectarentur supellectili, qui voluntarie pauperes se fore promiserant: cum ea copia, suo quidem judicio, tranquillitatem animi turbaret; quam pacem inter-

nam

nam fructum paupertatis apprime jucundum appellabat. In extremo constitutus vitae periculo quamsaepissime recurrebat in haec verba: *O Deum mecum misericordem, qui nihil habeo, a quo per mortem avellar! O centies beati, si modo intelligerent religiosi homines, quanto est gaudium in hac hora, nihil omnino possidere!* Ultro pollicebatur, semet Sociis necessaria quaecunque suppeditaturum, ea duntaxat conditione, si ab iis abstinerent animum, quae religiosi pauperis non sunt. Ad totos quinque annos calceis usus est, quos eo in statu moriens reliquit, ut ad totidem duravissent: quod eo sane mirabilius, quoniam vel die, vel nocte, a calceorum usu nihil illum cessare credebatur. Postremo certe vitae anno, quod a testibus oculatis intellectum est, talis noctu cubabat, qualis interdum comparebat. Egenus quidam Augustini cubiculum ingressus, rei familiaris inopiam lacrymabundus aperuit: ille cum aliud non haberet, nisi recens sibi donatas pias quasdam in lamina depictas imagines, eas homini continuo dedit, ut pecunia, quam ex illis divenditis compararet, suae necessitati succurreret. Miser ille forte vendendas obtulit honesto cuidam, ac diviti viro, cui cum Augustino necessitudo intercedebat; qui dignoscens imagines, ac rem totam conjiciens, emit confestim, atque Augustino restituit, enixe quidem obsecrans per amicitiae vincula, ne rursus eas alteri stipem corroganti donaret; quod ne facias, subjungit, ad me confuge, qualicumque velis pauperi subvenire.

nire. Haec autem conditio displicuit illi maxime; cum res in sua potestate perpetuo mansuras omnino recusaret, eaque propter ad amicos aperte diceret: *Nihil mihi donate, si donum apud me velitis retineri.*

Ut castimoniam in odore suavissimo, et nativa venustate servaret, horrendis macerationibus corpus afflictabat: nec enim ipsum latebat, eum esse florem, qui juxta spinas germinat. Postremis ante mortem diebus, imperavit Medicus, ut calcita uteretur, et pro medicamentorum commoditate se se vestibus exueret; de calcita vero revocavit imperium: quoniam timor ipsum, qui jusserat, occupavit, ne rueret in deterius cubans in molli, cum ad longos annos jacuisset super asseres. Maximam vitae partem semel in die, nec nisi parcissime manducabat: ac praesertim Tepotzotlanensis Ministerii tempore qualis in hoc genere fuerit, longiuscule demonstravimus. Antiquissimum etiam habuit cum iis vesci pauperibus, quos per singula sabbata Collegium illud sustentabat. Ratio autem hujus prandii, sane terribilissimi, erat ejusmodi: sedebant in solo tres mendici, quos ut plurimum testis vidi senes esse, pannosos, olidos, atque interdum morbo deformes: ante hos genua flectebant tres Socii, manu paropsidem portantes leguminibus plenam; sui mendici pedes unusquisque deosculabatur; in leguminum jure frustulum panis intingebat, quod ori mendici cum apponeret, ille dentibus, aut si iis careret, labris carpebat; bucceam

re-

reliquam Socius devorabat: quod cum iterum, ac tertio faceret, totam mendico paropsidem tradēbat, atque iterato pedum osculo, demum abibat. Et hae nimirum erant Augustini deliciae, ad quas se se vegetum, atque hilarem praestabat; quin et his fungendi, ac de semet praecclare triumphandi, occasiones libentissime arripiebat. Nocturnae ipsius vigiliae ad stuporem quidem, haud ita ad imitationem provocabant. Ferrea instrumenta, quibus se crudeliter afflictabat, toto fere corpori respondebant; et fuere nonnulli, qui cum ea forte conspexissent, plane inhorruerint ad gravissimum cimum odorem, quorum ille immensos exercitus, carnem devoraturos, data opera introducebat: nec exhorruere minus ad asperum flagellum, quod manubrio tenuis, innocenti sanguine infectum erat. Vir alioqui ad quodcunque discrimen impavidus, unum verebatur earum rerum aspectum, quae possent aliquo pacto, mundissimam ejus pudicitiam contaminare. In colloquiis cum foeminis, quae perraro ipsi contingebant, nec unquam, nisi animorum bono interveniente, fixis semper ad solum oculis videbatur. Praeclaram illam foeminam, cujus emortuae virtutes tantis laudibus extulisse memoravimus, omnino facie non novit; quantumvis ad annos aliquot ejus conscientiam gubernasset. In consuetudine cum hominibus, sive domestici essent, sive externi, ut verbis fuit semper honestus, ac pudibundus, ita et vultu venerabilis, ac modestus. Quidam Fidei Quaesi-
tor

tor cum plura, eaque prodigiis similia, de Augustino audivisset, hominem noscere vehementer desiderabat. Ea ductus cogitatione, consulto voluit adesse solemnibus, quibus intellexerat astituros Jesuitas omnes in Divi Andreae Collegio commorantes. Ibi Socios singulos curiose conspicatus est; a nemine tamen, quod scire volebat, interrogavit. Inde alterius domum Socium cum conveniret, haec familiariter aperuit: *Magna hodie voluptate perfusus sum, quod cunctos inter Divi Andreae Jesuitas, equidem Augustinum Marquezium, non digito mihi ostensum, internoverim: illa tranquilla gravitas, ille modestissimus vultus, illa totius hominis ad amabilem sanctimoniam compositio, alium sane non indicant, nisi quem fama mire praedicat, ac fortasse infra meritum extollit.* Magna profecto laus! Ut olim Saul inter suos corporis altitudine praestitit; ita tot inter Socios, plus animi dotibus, ac religiosa pietate, quam devexa senecta venerabiles, modestia supereminere Augustinum!

In obedientiae laude fuit certe, quales ille suos optabat, qui hanc esse voluit praecipuam in Societate virtutem. Toto vitae suae tempore a Superioris nutu pependit; quanquam saepe imperaret, quae maxime voluntatem ejus perfringeret. Ut erat vitae in obscuris officiis agenda percupidus, et se se tenebris dignum sincero credebatur animo; interdum operae pretium existimabat, Superiorem monere de onere sibi, ut putabat, supra vires imposito. Cum autem nihilo secius obedire juberetur, humeros
P de-

demisse supponebat: ratus nimirum, Superioris imperium voluntatem esse Supremi Numinis, quam ut exequeretur perfectissime, nihil non tentandum arbitrabatur. Non defuere, ut conditio mortalium est, qui vel imprudentes, vel perperam intelligentes, obedientissimi hominis tolerantiam exercuerint: atque etiam tunc latentem Dei voluntatem ille silentio venerabatur. Quamquam mori optasset, qualis vixerat; in postrema tamen aegritudine, ut supra relat⁷um est, ex imperio Medici se se vestibus exiit, atque ad dies aliquot in culcita decubuit. A Socio, quem et sibi conscientie Moderatorem, et in munere successorem elegerat, quindecim ante obitum diebus jussu illi fuit, coccolato se refici. Nullum durius Augustino imperium: continuo turbari coepit intrinsecus, tetrasque volvere cogitationes; num videlicet occasionem ipse dedisset imperio, quod palato futurum erat gratissimum? Eoque id vereretur, quoniam Socium ipsum consuluerat: Quid sibi agendum, si Sociorum adhortationibus inductus Medicus, ipsi potionem coccolati praeciperet? Atque inde timor urgebat, ne se indignam fecisset, quem Deus in mortis articulo perfectissimae charitatis beneficio afficeret; pro quo impetrando, ante plures annos ipsi Numini sancte promiserat, hanc sibi potionem perpetuo denegare. Verum his nihil obstantibus, fortiter de se ipse triumphavit, difficilemque obedientiam eximio merito exercuit. Has animi anxietates juveni cuidam Sacerdoti aperuit;

a quo

a quo cum audisset, ea de re nihil timendum, tota illa interna procella mirabiliter sedata est. Atque ita obedientiae merito praeclarum christianae demissionis documentum adjunxit.

Vehementer errare, ajebat, qui sine animi submissionis fundamento, pietatis aedificium tentabant extollere. Nunquam auditus est in rerum mentionem incidere, quae possent in sui laudem quocunque modo vergere: idcirco Magistrum fuisse philosophiae, nulus ab ipso intellexit. Ad ipsos tres annos, quibus eam tradidit, semel in hebdomada mediastinum agebat, pluries osculabatur Sociorum pedes in triclinio, in quo publico consessu errata sua interdum accusabat. Suis ipse manibus cubiculi sordes semper everrebat. Cedere facilis erat alieno judicio; quod cum exquireret, nudum judicium volebat, nec rationibus confirmatum: ne meritum amitteret, suam alienae menti subjiciendi; tum etiam, ne sibi daretur occasio refragandi. Jurasse videbatur inimicitiam cum verbis, et officiis affectatius quaesitis; amabatque sinceram inter homines, sine fuce, et pigmentis consuetudinem. Maximopere stupebat ad sanctimoniae opinionem, quae de se inter Mexicanos praevaluerat; ridebatque effusissimus, tanquam repuerascerent illi omnes, a quibus honores sibi in eo genere praestabantur. Et quod hanc fugere opinionem totis viribus contendeat, id in causa puto, cur plura de rebus ejus internis ignoremus. Illo vita functo, sperabant profecto Socii nonnulla scripta reperire,

P 2

rire, quae documento essent insignis ejus sanctimoniae; at nec ullum omnino scriptum, nec ferrea illa macerationis instrumenta inventa sunt: quae sine dubio, aut igne, aut aliter, perire curavit postremo vitae tempore, ne bonam sui memoriam aeternarent ad posteros. Porro credebatur se tum pietate, tum ingenio prorsus indignum, qui ad Societatis Professos numeraretur: eaque propter a Generali Praeposito instanter postulavit, ut sibi gradum inter eos, qui Spirituales Adjutores vocabantur, concederet; nec annuendum petitioni prudenter ille judicavit. Cum a Provinciae Praeside ad tradendam philosophiam missus est, semel et iterum accusavit se idiotam omnino, atque imperitum; quam tamen calumniam fuisse ab studio demissionis illatam, sane probavit eventus. Si quando in familiari colloquio de rebus litterariis quaestio ageretur, nihil dubitabat asserere: se quidem tum ob assiduas infirmitates, tum ob occupationes innumeras, tum praesertim ob ingenii tenuitatem, in rudium, atque illiteratorum grege remansisse. Longe aliter de homine judicant, quotquot ipsum vel Magistrum tot nova proponentem, ac mirabiliter propugnantes audierunt; vel in Ara Coeli bis in die de rebus divinis tanta ingenii facilitate, ac doctrinae copia dicentem admirati sunt. Et certe in morum scientia, nemo erat ullus, qui peculiariter ipsi peritiam inficeretur: cum tot hominum conscientias, quorum plures erant perquam arduis implicati negotiis, egregia dextertate

tate gubernasset; totque animas a profanis illecebris, et peccati tyrannide ad Jesu Christi obsequium traduxisset. Quod ita male de semet ipse opinaretur, idcirco unum saepius iterabat votum, aliosque orabat suppliciter, ut sibi pro mortis hora et criminum veniam, et perfectum Numinis amorem impetrarent. Pro confessione quotidiana Sacerdotem adibat quemlibet, nuncunque hic aetate juvenis esset: fortasse mentem secutus Joannis Jacobi, Jesuitae Baetici, pietate clarissimi; quem idem saepe fecisse ferunt, eo quidem consilio, ne crederetur pro suis animi rebus Moderatore opus esse virtutis expertissimae. At Marquezus pro suis peculiaribus arcanis habebat Socium doctrina illustrem, quo utebatur Divinae voluntatis interprete, cui etiam anteactae totius vitae cogitationes, atque opera patefecerat.

Haec eadem animi demissio, quae tantis curabat artibus virtutes alias occulere; non parum venerationis invito ipsi conciliavit. Quisquis illum sive familiariter conveniret, sive de suis intimis rebus consuleret, sive concionantem audiret; eximiam hominis sanctimoniam admirabatur. Exilio Jesuitarum Mexici promulgato, quidam Augustini aestimator, nescio quid negotii causans, obtinere potuit, ut illum ad Collegii januam sibi deferrent: cui pauca locutus, postremum vale dicens, ab incogitante rapuit e manibus pileum, domumque suam confestim evolavit, incredibiliter exultans, quod viri sancti, ut ajebat, memoriam consecutus esset.

esset. Profunde siluit Augustinus, non eatenus, ut latronis honori parceret: cum attriti, ac laceri pilei furtum, aut penitus laudandum, aut certe risu dignum iudicaturi essent homines; obstinavit igitur ad silentium, ne de comparata sanctitatis opinione semet, si loqueretur, incusaret. Et hic est ille pileus, quo Sacerdos quidam pietate clarus, quoties post Jesuitarum exilium sacris meditationibus Mexicanos excoleret, utebatur. Attamen raptor ille, fraudes nimirum veritus, quarum exemplum ipse dederat, nunquam pileum commodabat, nisi alter pignoris nomine sibi traderet usu attritam Augustini penulam, quam infimis precibus impetraverat. Eam de homine adhuc mortali supereminentem pietatis opinionem Mexicani conceperant! Uti-que si spolia mortalitatis Mexici reliquisset, publicis in funere lachrimis testati fuissent indigenae, quam ille civitati universae charus erat, et quam grato animo virum ita meritum de Nova Hispania prosequerentur. Omnes profecto tum domestici, tum externi, tanquam hominem Deo dilectum inprimis illum reverebantur, atque ejus audire verba, tanquam oracula divina, consueverant. Propterea divinationis etiam dono praeditum crediderunt; quin et e portu Veraecrucis ad mediterraneas urbes nonnulla scripserunt, quae dicebantur supra naturae vires observata, quo tempore ille Nosocomium gubernabat. Et quanquam ipse pluris aestimaret contundere motus internos, quam animo a sensibus in meditatione alienari; ut plu-

pluris etiam christianae demissionis exercitia, quam vaticinationes, et miracula; tria tamen miraculis propiora, quae certis optimae fidei testibus audio confirmata, hic praetereunda non censeo. Socius quidam Sacerdos vexabatur jamdudum tertianis febribus: ad hunc in Divi Francisci Borgiae solemnibus cum Augustinus accederet: *Adis, inquit, animo, Divinum perage sacrificium, utcunque sis viribus prostratis, atque aegritudine languens: equidem tibi polliceor, febrim ad te non redituram.* Obediit infirmus, imperiumque audire febris visa est, quae non ultra ad illum accessit. In eodem Nosocomio quadam nocte ingressus Augustinus ad Socium juvenem, prorsus insomnem reperit, quod febrim proxime venturam, se diceret expectare. *Quin, ait ille, ad te ne veniat, potius imperas?* Cui aeger: *Et cujus est id imperare?* Tunc Augustinus: *Cujuslibet profecto mortalis, qui fidem excitare velit; cui sane fidei potestas omnis a Numine concessa.* Et infirmus: *Tu vero, qui et Sacerdos, et Superior es, feбри praecipe, ne mo ultra divexet.* Quod cum iterum, ac tertio precaretur, tandem ab invito imperium extorsit, Divi Francisci Borgiae interposito nomine. Abiit Augustinus, et post paucum temporis regressus, invenit juvenem in prima febris accessione; ad quem conversus: *Modice, inquit, fidei, quare dubitasti?* Et illum denuo cohortatus ad fidem adaugendam; secundo feбри, ut abiret, imperavit: quae fugit quidem quamcelerrime, neque postmodum rediit, visa formidare

tum juvenis fidem, tum sanctimoniam praecipientis. Ibidem quadam altera nocte ad tertiam fere vigiliam, quod non solebat, colloquium protraxit cum Socio valetudinarii Ministri; donec iste somno se gravem cum causaretur, dormitum secessit: post duas horas Augustinus, nihil vocatus, ad illius contendit cubiculum, subira reperit apoplexi perculsum, ex riu Ecclesiae postrema praestat remedia. Nemo non suspicatus est, hominem divinitus admonitum de Socii propinquo interitu, cui paulo ante sano penitus valedixerat. Id generis alia nihil dubito famam vulgasse; cum tamen fides historica solidiora exigat fundamenta, quam sunt incerti vulgi rumores; a longiori narratione abstinendum credidimus. Utique brevissimum dicent hoc Augustini virtutum compendium, quicumque noverunt hominem; sed temporum fit injuria, ut a quibus plura possemus accipere, ingenti maris tractu dividamur. Haec satis pro nostri operis institutione.

FRANCISCUS ZEVALLIUS.

ANticaria in Novohispanis, civitas est tum Mexicani cocci dives commercii, tum aliquorum aedificiorum architectura perinsignis, tum Templo, Sacrisque Deiparae Desolatae nobilis, ac religiosissima, nec non amoenissima soli fertilitate. Decimo septimo borealis latitudinis gradu sita est in per ampla valle, altissimis undique circumsepta montibus, lapidum omnis generis, et metallorum copia ditissimis. Foecunditate vero naturae maxime praestant montes illi, non minus fructibus peregrini generis, quam aromatis, et pretiosa materia exquisitae naturae lignorum. Animantium quidem adeo mira, et prodigiosa copia est, ut monstra apud Mexicanos celebriora in illis montibus nata sint. Inter haec numeraveris Aquilam bicipitem, hoc saeculo nostro ibidem repertam, et Philippo V. Hispaniarum Regi dono missam; quam sane curiosis oculis, atque ad severam judicii trutinam, examinatum fuisse testabatur olim eruditissimus Feijovius. Foecunditas etiam humani generis ibi locorum ultra vulgarem; adeo ut passim videantur Matres, quae partus gemellos alunt. Vallis autem, Guaxachiana vulgo appellata, eadem ipsa est, quae ab Carolo V. in titulum claritudinis, ex iis Dignitatibus, quos Marchiones